

ULUSLARARASI BEŞİNCİ TÜRK SANATLARI KONGRESİ

Prof. Dr. Neşet ÇAĞATAY

Uluslararası Türk Sanatları Kongresi, A.Ü.İlhâhiyât Fakültesi Türk ve İslam Sanatları Tarihi kursusu başkanı ve Türk ve İslam Sanatları Enstitüsü eski müdürü Ord. Prf. Suut Kemal Yetkinin büyük çabaları ve çalışmaları ile 1959 yılında Ankara'da, kendisinin başkanlığında ve İlâhiyât Fakültesi bütçesine konan ödenekle başlatılmıştır.

Bu kongre sonunda toplanan daimi komite (standing committee), bundan sonrakilerin her dört yılda bir yapılmasını kararlaştırmış böylece, ikinci kongre, bir öncekinde yani Ankara'da toplananında İtalya delegesinin önerisi üzerine Venedik'te 1963 yılında yapılmıştır.

Üçüncü kongre 1967 yılında İngiltere'nin Cambridge kentinde; Dördüncü kongre de Fransa'nın Ex-En- Provence kentinde 1971 yılında yapılmıştır.

1971 yılında Fransa'da yapılan kongre'de, Macaristan delegesi Dr. Gézá Feher'in önerisi üzerine beşinci kongrenin Macaristan'ın başkenti Budapeşte'de yapılması kararlaştırılmıştı.

Budapeşte'de toplanan Uluslararası V. Türk Sanatları Kongresi:

Kongrenin yönetimi işi, Macaristan Ulusal Müzesine verilmiş. Buraca yapılan iş bölümünde kongre başkanlığına, Macar Ulusal Müzesi müdüri, Dr. Ferenc Fülep, genel sekreterliğe de Dr. Gézá Feher getirilmiştir.

Kongre başkanlığınca ilgililere yollanan İngilizce yazılmış birinci sirkülerde kongrenin, 21-27 Eylül 1975 günleri arasında yapılacak, sunulacak bilimsel tebliğlerin ve tartışmaların İngiliz, Fransız ve Alman dillerinden biri ile olacağı duyuruluyordu. Biz Enstitü yöneticileri olarak kendilerine hemen bir mektup yazıp, bunun herseyden önce bir Türk sanatları kongresi olduğuna göre burada geçerli diller arasında Türkçe'nin başta gelmesi gerektiğini ve zaten bundan önceki kongrelerde de böyle olduğunu hatırlatarak yapılan yanlışlığın daha sonraki sirkü-

lerde düzeltmesini rica ettik; Macar yöneticileri uyarımızı haklı görek ikinci sirkülerde bu durum düzeltildi.

Esasen bu konuda ve kongre ile ilgili başka işlerde düzensizliği Macar ilgilileri değil bizimkiler yapmış: Macarlar, bu işi Türk ilgili kuruluşları ile konuşmak üzere 1974 yazında Ankara'ya gelmişler. Kültür Bakanlığı, Dış İşleri Bakanlığı Kültür Dairesi Genel Müdürü ve Ankara Üniversitesi Rektörü toplanıp konuşmuşlar. İçerinden iki üç kişi bizim İlâhiyât Fakültesi'nin (Türk ve İslam Sanatları Enstitüsü)nün üyesi oldukları ve bu kongrenin ta 1959'da bizim Enstitünün girişimleri ve çabaları ile başlatıldığını, bundan önceki kongre hazırlık çalışmalarına bizlerin de çağrırlılıp görüşlerimizin alındığını bildikleri halde hiç kimse ne bizleri ne de bu girişimin kurucusu olup şimdî emekliye ayrılmış bulunan Ord. Prof. S. Kemal Yetkin'i bu toplantılara çağırmışlardır. Bir kaç kez yapılmış olan bu konuşmalarda, kongre de geçerli olacak dil, çağrıracak yeni ülkeler üyeleri, altıncı kongrenin nerede yapılacağı konuları ele alınacak yerde Macar hükümetine Türkiye'den konuk olarak kimleri çağırıacakları ayarlanmış.

Bu tür uluslararası kongrelerde ev sahibi ülke, bu alanda emeği geçen ve bu konuda bilgisi ve ilgisi olan tanımmış kişileri kendi konuğu olarak çağrıır ve masraflarını karşılar. Nitekim bundan önceki kongrede ev sahibi olan Fransa, bu nitelikleri göz önünde bulundurarak Ord. Prof.S.- Kemal Yetkin başta olmak üzere bizleri ve başka bilim adamlarını kendi konukları olarak çağırmışlardı. Bu kez de Macaristan'ın hiç olmazsa kurucu olarak Ord.Prof.S.Kemal Yetkin'i, Enstitü müdürü olarak beni veya Enstitü genel sekreteri Doç.Dr.H.Karamağaralı'yı çağırmaları gereklidi. Bunun, maddî yönünden çok, bu işte öncülük etmiş kişinin ve Enstitünün prestiji yönünden degeri vardır.

Bizimkilerin bu tutumu Macar kongre görevlilerini de şaşkına dönündürdü ve mahcup duruma düşürdü. Şöyle ki: 7 Şubat 1975 günlü ve başkan Dr.F.Fülep ile genel sekreter Dr.G.Feher den aldığım mektupta benim kongre süresince kendilerinin konuğu olacağım bildirildi; ben de kabul edip teşekkür ettim; fakat her halde sözünü ettiğim davet ettirme pazarlığı toplantıda bizimkiler, ayrılan 6-7 kontenjanı kendi istediklerine ayırtip onların çağrılmamasını zorlamış olacaklar ki aynı Macar yöneticilerin bana yazdıkları 13 Mart 1975 günlü mektupta "bizim konugumuz olarak davet edeceğimiz kişileri, karşılıklı kültür mübadelesi gereğince Türk hükümetinin belirtme hakkının saklı bulunduğu bilmiyoruk. Bu nedenle, eğer kendinizi onların davet listesine alırsınız ilk davetiniz geçerli olacaktır." gibi acaip bir ifade yer alıyordu.

Tabii hemen, böyle bir girişimde bulunmaya tenezzül etmeyeceğimi, esasen bu daveti benim istemediğimi ve teklifin onlardan geldiğini bildirdim. Ayrıca Enstitü genel sekreteri Doç.Dr.H.Karamağaralı ve yönetim kurulumuz üyesi Prof.Dr.G.Öney den kurulu bir heyet halinde Dış İşleri Bakanlığı Kültür Dairesi Başkanlığına gidip bu acaib ve çirkin durumu anlattık. Bu yazımızda bu noktaya degenişim, böyle ciddî memleket konularında ilgili kurumların ve kişilerin işleri nasıl ele aldılarını, kendi çıkarlarını ülke yararlarına yeg tuttuklarını göstermek ve gelecek kuşaklara bir örnek vermek içindir.

Macar kongre yöneticileri, dışardan gelip kongreye katılacak üyelerin otel, gezi ve ziyafet işleri ile ilgilenmeyi, Macaristan'ın bir tür resmi turizm kurumu olan (IBUSZ) şirketine vermiş ve ilk bildiride 21 Eylül olarak duyurulan kongrenin başlangıç günü sonradan 22 Eylül'e çevrilmiştir. Bu turizm şirketi kongre üyelerini lüks otellerde kalma durumunda bırakarak mümkün olduğu kadar Macaristana fazla para bırakırma çabasına girişmiştir. Bize gönderdiği sirkülerde daha ucuz oteller ve Tuna üzerindeki otel haline getirilmiş vapurlarda yer ayırtılmasını istediğimiz halde buralarda yer kalmadığı bahanesiyle günügü 35–40 Dolar olan Astoria ve Royal otellerde kalma durumunda bırakıldı.

Kongre programı oldukça iyi düzenlenmişti; ancak toplantıların, birbirine yakın olmakla birlikte iki ayrı yerde: (Macar Ulusal Müzesi) ile (Kossuth Club)¹ da olması, istenilen bildiriyi dinlemeyi zorlaştırıyordu.

Macar tiyatrosunda Türk Karagöz oyunu:

Uluslararası Beşinci Türk Sanatları Kongresi dolayısı ile Budapeşte'nin Thalia Tiyatrosu, bizim Karagöz Oyunu'nu oynadı.

Eseri 1973'lerde hazırlamağa başlamışlar. Öğrendiğimize göre senaryoyu yazarken, ünlü macar türkoloğu Ignac Konuş'un "Karagöz

1) Lajos Kossuth (1802–1894). Macar milliyetçi Hukukçu. 1847 yılında macar anayasası hazırlanırken ve ülkenin, Avusturyadan ayrılmak için 1849'da bağımsızlık için yapılan ayaklanmadada önemli rol oynadı. Battany'nin kurduğu kabinede Maliye Bakanı oldu. O sırada Macaristannan ilan ettiği cumhuriyetin ilk cumhur başkanı oldu. Daha sonra avusturyalılar Macaristanı yeniden ele geçirince binden çok macar politikacısı, milliyetçi ve bilgini ile birlikte Türkiye'ye sığındı. Daha sonra İtalyaya gidip yerleşti. Öteki Macarlar Türkiye'de kaldı. Onlardan general Bem, Murad Paşa adıyla Türk ordusunda görev aldı. L.Kossuth'un ulusuna yaptığı bu hizmeti unutmayan Macarlar onun adını, Macar Millî Müzesi önündeki alana ve müzenin yakınındaki bir kulübe vermişlerdir. Onun ülkü birlikçi ve milliyetçi arkadaşlarından Battany'nin ve Deák'ın adları da 1974'de işletmeye açılan ve yapımı sürdürülün Budapeşte Metrosu'nun istasyonlarına verilmiş bulunmaktadır.

Orta Oyunu, Metin And'ın "Geleneksel Türk Tiyatrosu", Cevdet Kudret'in üç ciltlik "Karagöz Oyunu" gibi eserlerinden, Prof.S.E.Siyavuşgil'in, Adnan Saygunun bu konudaki çalışmalarından yararlanmışlar.

Macarlar bu Karagöz oyununu, Ferhad ile Şirin, Orta Oyunu, Ali Baba ile Kırk Harâmler gibi öykü ve sahne oyunları ile süsleyerek hârika bir sahne eseri sergilediler. Eser, senaryonun mükemmelliği, sahnenin ve kostümlerin zenginliği, artistlerin üstün yetenekleri ile cidden şâhâne idi. Artistler, oyun süresince birçok türkçe şarkılar söylediler ve yüzlerce türkçe sözcük ve deyim kullandılar.

Macar sanatçıları, Karagöz Hamamda, Karagözün Hekimliği, Tımarhane, Sünnet, Karagöz Arzuhalıcı, Karagözün Şairlerle İmtihan Olması, Sahte Gelin, Karagözün Esrar İçip Deli Olması gibi oyunları, birbiri ile uyumlu bir biçimde içirerek, Türkiye'de göremediğimiz türde orijinal ve mükemmel bir Karagöz Oyunu gösterdiler.

Tarihî yerlere gezi:

Kongre çalışmalarına bir gün ara verilerek tarihî yerlere bir gezi düzenlendi. Çok yararlı ve ilgi çekici olan bu gezi için 25 Eylül 1975 Perşembe günü sabah saat sekizde otobüslerle Budapeşte'den yola çıkış 150 km.uzaklıktaki Peç şehrine gittik. Bizim ünlü Osmanlı tarihçimiz İbrahim Peçevî (1574-1649) buradıdır. Peç şehrinin nüfusu, fabrikalarda ve maden ocaklarında çalışan işçilerle birlikte yüz yirmibeş bin kadarındır. Şehrin çevresinde kömür, demir ve uranyum madenleri vardır. Macaristan'ın en büyük çini fabrikaları da buradadır.

Peç'te, Osmanlı çağından kalma Kasım Paşa camii sapa sağlam ayakta durmaktadır. Yapı kiliseye çevrilmişse de, içinde ve dışında büyük değişiklik yapılmamış, kubbenin üstündeki alem bile olduğu gibi durmaktadır.

Yine bu şehirde bulunan Yakovalı Hasan Paşa Camii, onarılp özel olarak hazırlanmış bulunduğuandan, bu kongre dolayısıyla ibadete açıldı. Bir bölümü de, türk eşyalarının sergilendiği müze haline getirildi.

Macaristan'ın birçok şehrinde olduğu gibi Peç'te de bir türbe var; adı, "İdris Baba Tekkesi". Budapeşte'de de "Gülbaba Tekkesi" var. Bu tür tekke ve türbelerin hepsi çok temiz ve bakımlı. Buraları, macar halkı da ziyaret ediyor.

Peç şehrine gelirken Mohaç Ovası yakınından geçtik. Peç'teki gezilerimiz bitince, Kanunî Sultan Süleyman'ın ele geçirmek için kuşattığı ve alımıştandan bir gün önce burada öldüğü Sigetvar Kalesi'ni gezdik.

Kale sağlam ve bakımlı. Müze haline getirilmiş, her gün yüzlerce avrupalı turist gelip geziyor.

Akşama doğru Peç şehrinden yola çıkıp Şikloş şehrine vardık. Bu şehir bizim tarihimize “Şikloş Kalesi savaşları” olarak ayrı bir bölüm teşkil eder. Peç şehrine 40 km.uzaklıktaki bu kale ve çevresinde birçok kaplıca ve maden suyu kaynakları var. Kale, olduğu gibi korunarak onarılmış ve lüks bir otel haline getirilmiş. Kongre üyelerinin çoğu bu kale-otelde kaldı. Sıcak sulu, televizyonlu, çift odalı lüks daireli otele sürü sürü turist gelmişti. Kalenin barut ve silâh deposu olan zemin katında da orijinal lüks bir lokanta var. Bedenleri, mazgalları, asma köprülü büyük kapısı, yapıyı çevreleyen hendeği öylece korunmuş.

Sabahleyin Şikloş şehrini gezdik. Buradaki “Malkoçoğlu Camii”, yılların ihmali ile yıkılmış, kimi yerleri halk tarafından depo haline getirilmiş. Ancak Macar hükümeti iki yıldır, buraları istimlak etmiş ve onarım çabalarını sürdürmektedir ki bir iki yıl içinde camiin eski durumuna getirileceğini söylediler.

26 Eylül sabahı, Şikloşun görülecek yerlerini gezdıktan sonra Budapeşte'ye döndük, öğleden sonra, kalan tebliğlere devam edildi.

Macaristan üzerine izlenimlerim:

Burada, Macaristan üzerine izlenimlerimden de bir kaç söz ederek okuyucuya, genel konularda kısa bilgiler vermenin yararlı olacağını düşündüm.

Başkent Budapeşte ve öteki macar şehirleri, bakımlı, canlı ve güzel; Hele Budapeşte. Buraya Avrupalının incisi denebilir. Tuna Nehri, şehri ikiye ayırıyor. Buda yakası çok daha güzel, gür ağaçlarla kaplı tepecikleri ve parkları ile sanki bir sayfiye kasabası. Peşte kısmı daha çok ti-carethaneler, oteller ve resmî dairelerin bulunduğu yer.

Son yıllarda Budapeşte'de birçok uluslararası kongreler yapılıyor, sergiler açılıyor. Örneğin, iki yılda bir toplanan uluslararası 3.küçük heykeltraşlık sergisi, Budapeşte sanat haftasının bir bölümü olarak 20 Eylül-9 Kasım arasında burada açılmış sergiye, 27 ülkeden 103 sanatkârm 500'den çok eseri sunulmuştur.

Yine Budapeştede, 9-14 Eylül günleri arasında Uluslararası dördüncü Fin-Uğur kongresi yapılmış ve bu münasebetle Macar Etnoğrafya Müzesinde Avrupalının en zengin Fin-Uğur eserleri kolleksiyonu sergilenmiştir. Bu kongrede, Fin-Uğur, Ural-Altay ve Samoyed kavimlerinin dilleri, kültürleri ve sosyal durumları üzerine bildiriler sunulmuştur.

Macaristan'da turizme büyük önem verilmekte, bu uğurda bütün Avrupada geniş reklam yapılmaktadır. Bu çabaların ürünü olarak da Avrupanın her yerinden akın akın turistler gelmektedir. Budapeşte'ye yakın olan Balaton Gölü (596 km^2), çok modern turistik tesislerle donatılmıştır.

Gelen turistler için üç saatlik, günlük ve daha uzun süreli gezi programları düzenlenmektedir. Özellikle Avusturya sınırından çok turist geliyor. Macarlar da Avrupaya bu sınırdan gidiyorlar. İki devlet başkenti yani Budapeşte ile Viyana arasındaki kara yolunun uzunluğu sadece 280 Km.dir.

Budapeşte'nin güneyine doğru uzanan ovalarda ayçiçeği, mısır tarlları ve üzüm bağları uzanıyor. Bağlarının çok olmasına rağmen ülkede yemeklik üzüm yok. Yetiştirdikleri kalın kabuklu, sert ve iri çekirdekli üzümlerden dünyaca ünlü Tokay markalı macar şarapları yapılp dışarıya satılıyor. Yemeklik üzümü de Bulgaristandan alıyorlar. Bol mısır ekimi, daha çok domuz beslemeye kullanılıyor ama halk ta mısırı seviyor. Bu durumu, Budapeşte sokaklarında bol bol satılıp yenen kaynamış mısır tüketiminde görüyorsunuz.

Macaristan'da iyi cins elma da yetişiyor. Hele şeftalileri çok meşhurmuş ve ülkeye bol döviz sağlıyormuş.

Macar şehirlerinde, halkın, dinlenmesi, eğlenmesi ve hava alması için pek çok geniş parklar, türlü araçlarla donatılmış birçok çocuk bahçeleri var. Çocuklara büyük önem veriliyor. Çocuk doğuran çalışan anne üç yıl izinli sayılıyor ve kendisine ilk yıl tam aylık, ikinci ve üçüncü yıllarda da daha az olmakla birlikte aylık veriliyor. Bu süre sonunda yine işine dönüyor. Bunun nedeni, büyük çoğunluğu yaşlı olan Macar nüfusunu gençleştirmek ve artırmakmiş. Çünkü Macaristanın nüfusu son altmış yılda toplam olarak ancak yüzde on artmış. Tedbir alınmazsa nüfus azalması bile olabilecekmiş.

Budapeşteye bir kaç yıl önce yer altı treni (metro) yapılmış ve bunu şehrin her yerine götürme çabası hararetle sürdürülmektedir. Ben, Londra, Paris, Münih ve New York şehirlerindeki metroları gördüm. Bunlar arasında en ferah, en hızlı ve en mükemmel burada gördüğüm diyebilirim. Budapeştede tramvay ve otobüsler de işliyor. Hiç birinde biletçi yok. Belli duraklardan alınan biletler, araç içindeki âletlerde yolu tarafından iptal ediliyor. Zaten yaşıtlardan ve ilkokulu bitirene kadar çocukların para alınmıyor. Taşıt araçları biletleri çok ucuz. Budapeştenin neresine giderseniz gidiniz bir "forint" ödüyorsunuz. Forint, macar parası birimi olup bizim paramızla 75 kuruş değerinde.

Macaristanın her yerinde, kahvaltında ve yemeklerde çiğ olarak kalın kabuklu yeşil dolmabiber yeniyor. Bunlar gevrek ve lezzetli. Bunda bol ve yararlı vitaminler varmış. Ülkenin bütün şehirlerindeki süpermarketlerde et, tavuk, yumurta, süt, ekmek vb.gibi yiyecek maddeleri bol ve ucuz. Herseyden istediğiniz kadar alabiliyorsunuz.

Budapeştenin meşhur yerlerinden biri de, Tuna nehrinin şehrinden geçen kısmının orta bölümündeki "Margaret Adası"dır. İki büyük Km. uzunluğunda ve bir Km.enindeki bu adada parklar, kış yaz işleyen yüze me havuzu, büyük ve modern çocuk bahçesi ve başka eğlence yerleri bulunmaktadır.

173 yıllık Türk egemenliği Macaristanda pek çok tarihî anıt ve kültür eseri bırakmıştır. Örneğin dolmalar, köfteler ve başka türk yemekleri hâlâ macar mutfağlarında pişiriliyor. Bunlardan özellikle (gulas) adı ile anılan ve Avrupanın birçok yerinde bilinen sevilen yemek, bizim yeniçerilerin Macarlara öğrettiği bir yemek türüdür. Bol et, domates ve yeşil biberle pişirilen bu yemeğin adı "kul aşı" kelimesinden gelmektedir. Bilindiği gibi yeniçerilere "kapı kulu", bundan kısaltma olarak "kul" denirdi. Aş da türkçemizde "yemek" anlamına kullanılır. İşte Macarların Türk egemenliği zamanından ve yeniçerilerden görüp öğrendikleri "kul aşı" zamanla "gulas" biçimine girmiştir.

Türk egemenliği Macarlara yüzlerce türkçe kelime de vermiş. Bu konu üzerine Macar bilginleri türkologları kitaplar yazmışlardır.

Macar kavmi Fin-Uğur dillerinden olan macarca konuşurlar. Bular IX.yüzyılda Peçenek türklerinin kendilerini, kuzeyden buraya sürmeleri ile gelip yerleşmişlerdir. 1001 yılında katolik mezhebine girip hristiyan oldular. Avrupanın türlü ulusları Macarlara Ungar, Hungar vb.adlarla anarlar. Bu kelime ise "on oğuz" kelimesinden bozmadır.

Bilindiği gibi Macaristan, Kanuni Sultan Süleyman'ın 11 Eylül 1526'da Budapeşteye girmesiyle türk egemenliği altına girmiştir, 26 Ocak 1699'da imzalanan Karlofça Barış anlaşması ile elimizden çıkmıştır.

Özetleyecek olursak, kongre, verimli ve yararlı olmuştur. Uluslararası altıncı Türk Sanatları Kongresi, dört yıl sonra yani, 1979 yılında Batı Almanya'da toplanacaktır.

Kongreye katılan bilim adamları ve sundukları tebliğ (Kongre programı)

22 Eylül 1975 Pazartesi, Başkan: F.Fülep (macar)

F.Sümer (Türkiye): Architectural works of the Dulkadirid.

L.Khalikov: Architecture of Bulgaria of the promogolian period.

Haluk Karamağaralı: Einige Gedanken zur Chronologie und Rekonstruktion der Hunad-Baugruppe in Kayseri.

E.Merçil: Architectural activities of the Salgurid Atabegs as reflected in historical sources.

F.Liter: Some important monuments from the turkish period in İskilap and Osmanak.

Discussion.

23 Eylül 1975 salı, Başkan: Abdullah Kur'an (TÜRK)

A.Terzioğlu: Die architektonischen Merkmale der Seltschukischen, Mamelukischen und Osmanischen Krankenhäuser und ihre Einflüsse auf die abendländischen Hospitaler.

I.Bilgin: The Anatolian tekkes at times of Seljuks.

Neşet Çağatay: A Selçuk masjid in the village of Mulk in Sivrihisar.

E.Önge: Un édifice seljoukide inconnue a Aksaray-Nigde.

R.H.Ünal: Notes sur l'ancienne route de caravane entre Malatya et Diyarbakır.

Hikmet Gürçay: La turbé de Hacı Toğrul sur la route d'Ankara-Polath.

Discussion.

23 Eylül 1975 öğleden sonra: Başkan: Faruk Sümer (TÜRK)

G.Güressever: Two newly discovered caravanserais of Urfa.

K.Otto-Dorn: Figural motifs in seljuk sacred architecture in Anatolia.

A.Tükel-Yavuz: The geometric pattern of anatolian seljuk decorated vaults.

Discussion.

24 Eylül 1975 çarşamba, Başkan: A.Burger (MACAR)

N.İlhan: ice houses of Konya, Turkey.

H.Tayla: Die Rolle des Minarets in der türkischen architektur.

A.Kuran: The mosques of Sinan.

Y.Ötüken: Medreseanlagen des Architekten Sinan. /Eine bautypologische Untersuchung.

Discussion.

24 Eylül 1975 öğleden sonra, Başkan: J.Sourdel-Thomline (fransız)

Z.Erttaş: The Mosque of Agalar.

Y.Önge: The original architecture of Irgandi Bridge in Bursa.

S.Genim: "Namazgah"s open sacrifice places characteristic of Turkish architecture.

Discussion.

26 Eylül 1975 cuma, Başkan: J.M.Rogers (mısır)

B.Atsız: Türkische kunstgegenstände im Bayerischen Armeemuseum zu Lugolstadt.

Metin And: Ottoman figural representation in ephemeral and perishable art objects in XVI.century.

N.Diyarbekirli: Beginnings of the carpet among the Turkish peoples and problems concerning the origin of the Pazyryk carpet, found in the Altai.

C.Nicolescu: La broderie de l'époque ottomane en Roumanie.

H.G.Yurdaydin: The importance of Matrakji Nasuh's Tarih-i Feth-i Şikloş for some Hungarian Cities of the XVI.century.

Discussion.

B seksiyonu: Macar ulusal müzesinde

22 Eylül 1975: Başkan: S.Kemal Yetkin (TÜRK)

H.W.Haussig: Die einflüsse Mittelasiens auf die Architektur und Dekoration der seldschukischen Bauten Anatoliens.

Gönül Öney: Comparison of a group of Anatolian Seljuk türbes with Great Seljuk-İlhanid türbes in İran.

Ö.Bakırer: Mihrabs in Anatolia from the last quarter of the XII. until the end of the XIV.century.

J.M.Rogers: The inscription of the cistern of Ya'qub Shah al-Mihmandar in Cairo, 901/1495-6.

L.A.İbrahim: Early Mameluk dome decorations.

Discussion.

23 Eylül 1975: Başkan: Oktay Aslanapa (TÜRK)

F.Malekzadeh: Persian remains in Anatolia.

E.Merklinger: Possible Seljuk influence on the dome of the Gol Gumbad.

C.P.Haase: The türbe of Buyan Quli Khan in Buchara. /Mid.xiv. century ceramic revetment.

Cengiz Orhonlu: A late ottoman caravansaray: Delikli-taş.

N.Göyünç: On the ottoman caravanserai from xvii.century.

N.A.Hamdi: Cairene ornamental tradition in the ottoman architecture of Egypt.

Discussion.

23 Eylül 1975 öğleden sonra: Başkan: Gy.Gerö (macar)

M.Meinecke: Die osmanische Architektur des xvi.jahrhunderts in Damaskus.

A.Hutt: Turkish architecture in Lybia.

M.Kiel: Reflections on the ottoman architecture in Albania.

Discussion.

24 Eylül 1975: Başkan: J.Carswell (ingiliz)

Nermin Sinemoğlu: Safranbolu.

M.L.Merey: Buildings named “kuşev”, resp. “Serçesaray”.

A.Mutlu: La maison turque.

S.Batur: On some misinterpretations of the xix.century ottoman
Discussion.

24 Eylül 1975 öğleden sonra: Başkan: W.B. Denny (Amerikan)

Rüçhan Arik: Neue Forschungen über anatolisch-türkischen Kunst
in der Westernisationsperiode.

A.Batur: Le style “art nouveau” a İstanbul.

Y.Yavuz: European effects on Turkish architecture during the
Second Constitutional Period 1900–1918.

Discussion.

C seksiyonu, Kossuth Kulüp'te

22 Eylül 1975: Başkan: İ.Stchoukline (lübnanh)

E.Sims: The Turks and illustrated historical texts.

Z.Akalay: The forrunners of the classical Turkish painting.

N.Atasoy: Topkapi Palace and the miniatures.

G.Renda: Wall paintings in Turkish houses.

E.Atil: Ahmet Nakşî: an eclectic painter of the early 17.century.

Discussion.

23 Eylül 1975: Başkan: N. Atasoy (TÜRK)

S. Ögel: Der Garten Pavillon in der osmanischen Malerei.

Suut Kemal Yetkin: La philosophie de l'art turco-islamique.

Kreiser: Zur Praxis des "bildverbots" bei den Osmanen.

G. İnal: The influence of the Qazvin school on the Ottoman miniatures.

F. Çağman: Les miniatures de "Divan-i Hosaynî" et la propagation de leur style.

Ibrahim Artuk: Coins of Yavuz Sultan Selim related to the conquest of South Eastern Anatolia.

Discussion.

23 Eylül Öğleden sonra: Başkan: J. Zick-Nissen (Batı Berlinli)

S. Bayram: "Haza Kitab-ü Silsilename" and "Subhat ül-Ahbar" from the National Library of Austria.

E. Binney: A lost manuscript of Murad III.

Emel Esin: The Tugril and the Sungur/The iconography of two heraldic Turkish prey-bird motifs.

Discussion.

24 Eylül 1975: Başkan: C.G. Ellis (amerikan)

G. Fehervari: A 16. century illustrated Turkish Khamsa of Nizamî.
Nurullah Berk: Quelques aspects des calligraphies pictographiques dans les anciennes écritures turques.

Ali Alparslan: The Ottoman sultans who were calligraphers.

C. Kerametli: Neue Dokumente aus dem Museum für Türkische und Islamische Kunst im İstanbul und einige Urkunden, die Name von seldschukische Sultane und Emire Beinhalten.

Discussion.

24 Eylül 1975 öğleden sonra: Başkan: Hikmet Gürçay (TÜRK)

Cevriye Artuk: Nişan-ı Âlî imtiyaz.

M.R. Eletr: Some aspects on Turkish painting.

Gy. Mészáros: Fortleben türkischer Ornamentmotive in der volkstümlicher keramik von Moragy, Komitat Tolna, aus dem 18 jh.

Discussion.

D seksiyonu, Kossuth Kulüp'te

22 Eylül 1975: Başkan: Neşet Çağatay (TÜRK)

Vedat Nedim Tör: Über türkische Volkstanze.

Mehmet Önder: Le mode de se vetir et de se parer chez les dames seldjoukides.

Şerrare Yetkin: The kilims with naturalistic pattern in Divrigi Ulu Jami.

F.Spuhler: Persian carpets made in Turkey during the 12.century.

L.Golvin: Quelques heur sur l'origine possible de la technique des tapis a points.

Discussion.

23 Eylül 1975: Başkan: K.Otto-Dorn (amerikan)

Y.Durul: Ornamentalschrift auf teppichen und Gebetsteppichen.

N.Berker: The handkerchief and its history. The sultans and shehzades handkerchiefs in Topkapi Palace.

Kemal Çığ: Two newly-discovered Koran cases in the Topkapi Saray Museum.

E.J.Grube: An Ottoman brass mosque lamp with engraved design.

Beyhan Karamağaralı: Ein neue gefundener Keramikofen in Ahlat.

Gy.Gerö: Türkische Keramik in Ungarn, an Ort und Stelle verfertigte und importierte orientalische Waren.

Discussion.

23 Eylül 1975 öğleden sonra: Başkan: L.Golvin (fransız)

Oktay Aslanapa: The Timurid and Herat bookbindings with original inscriptions in the libraries of İstanbul.

Ş.Mahez: Turkish ceramics in Egypt.

Y.Crowe: İznik and the chinese manner.

Discussion.

24 Eylül 1975: Başkan: Kemal Çığ (TÜRK)

J.Zick-Nissen: Beobachtungen zur Lokalisierung, Datierung und Historie osmanischer Feinkeramik des 17 jh.

W.B.Denny: Ceramics of the Mosque of Rüstem Pasha.

V.Gervers-Molnár: Turkish tiles of the 17.century and their export

V.Meinecke-Berg: İznik Fliesen in Aleppo.

Discussion.

24 Eylül 1975 öğleden sonra: Başkan: M.Önder (TÜRK)

J.Carswell: Syrian tiles.

S.Antoni: The tiles of the Dome of the Rock in Jerusalem.

R.Skelton: Characteristics of later Turkish Jade carving.

Discussion.